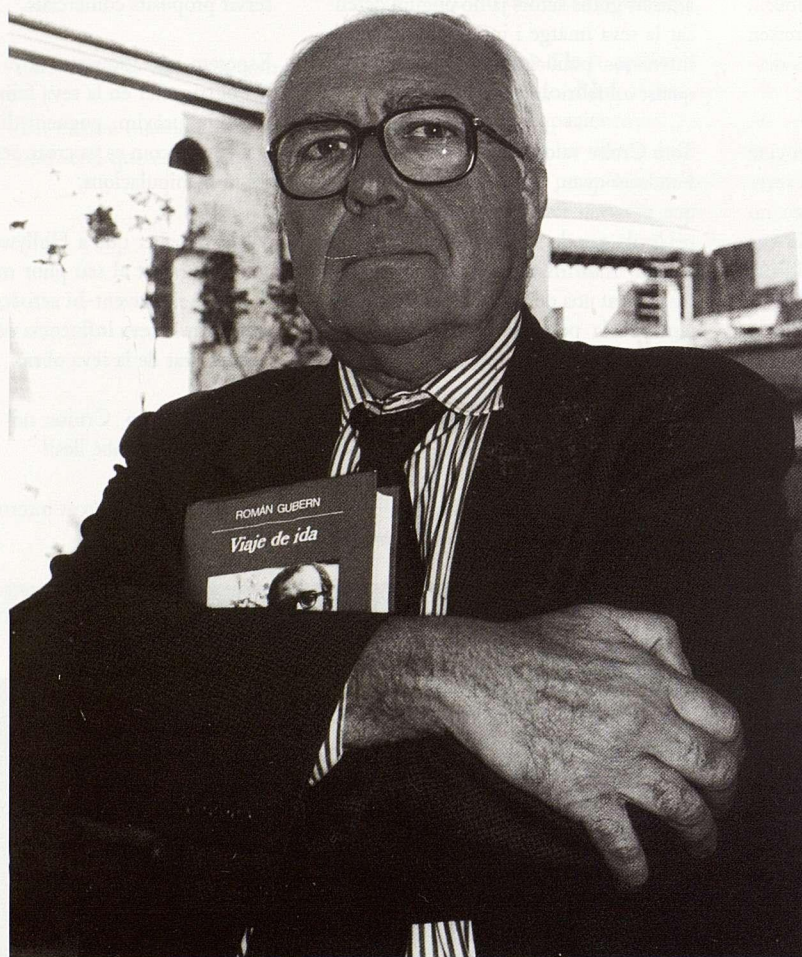


Toni Oliver

Romà Gubern (Barcelona, 1934) ha publicat recentment un llibre de memòries, *Viaje de ida*, que ha presentat en el Centre de Cultura "SA NOSTRA". Vol ser un recorregut, sentimental i intel·lectual per l'Espanya de fa quasi seixanta anys. Gubern, catedràtic de Mitjans Audiovisuals de la Universitat Autònoma de Barcelona, és un apassionat del cinema i estudiós del món iconogràfic, des de la historieta al videoclip actual.



Temps Moderns -Com fa aquest recorregut intel·lectual i sentimental per aquests darrers cinquanta anys?

Romà Gubern -Les memòries comencen amb els records de la guerra civil. Jo sóc un nen de l'exili. En tornar vaig començar a ocupar-me del cinema, encara que primer vaig estudiar dret i mai no he fet d'advocat. He fet de guionista, de productor, actor ocasional. Jo he volgut comptar com era la vida quotidiana en aquest temps, sobretot els anys

cinquanta i seixanta, perquè la gent més jove ho desconeix. Des del "Pulgarcito" o "Flechas y Pelayos" fins gairebé ara, també he volgut fer una crònica de la cultura de masses d'aquests anys, subratllant la importància de la ràdio i el cinema, bàsicament, perquè abans no hi havia la fragmentació de l'oci que hi ha avui en dia. Els anys quaranta el cinema era una finestra màgica, una fuga de la realitat ingrata, el refugi immediat era el cinema.

T. M. -Com era el cinema dels anys cinquanta?

R. G. -Jo no tenc el millor record del cinema dels anys cinquanta, no és el que m'és més grat. Encara que als anys cinquanta a Espanya hi ha cineastes com Bardem i Berlanga que són importants. Record amb més interès el cinema dels anys quaranta i la gran renovació estètica que es produí els anys seixanta. Els anys cinquanta és l'època de la guerra freda i es caracteritza per ser un temps molt

conservador. Ara hi ha un "revival" d'aquesta època, per exemple amb pel·lícules com *LA Confidential*, però és un "revival" basat en la ignorància, perquè varen ser uns anys reaccionaris, els del MacCartisme, etc.

T. M. -Està clar que la seva època és el seixanta.

R. G. -Els anys seixanta són el boom del cinema, hi ha més tolerància, a Espanya s'impulsa el nou cinema des de la Direcció general de cinema, dirigida per García Escudero. També els anys seixanta són els de l'inici de la semiòtica, els primers treballs d'Eco, l'eclosió del disseny i la comunicació, l'estructuralisme i l'etimologia cultural. En aquesta època s'obri un territori científic nou. Les dues èpoques en què hi ha un progrés de l'art, la ciència, els grups d'avantguarda, són els anys vint i els seixanta. El temps del Beatles, de Barbarela, i la "gauche divine" a Barcelona.

T. M. -Com veu avui en dia la societat de la cultura de masses?

R. G. -Hi ha un interès per la cultura audiovisual, televisió, videoclip, i el cinema que és la mare de tot, la primera imatge en moviment. Avui en dia les productores dediquen un terç del pressupost de la pel·lícula a fer publicitat i si es pot arribar al cinquanta per cent millor. Aquest es part de l'èxit de *Titànic*. També es converteix a un actor com Leonardo Di Caprio en un fenomen mediàtic, en definitiva, es crea la necessitat cultural de veure la pel·lícula mitjançant tècniques de mercadotècnia, el cinema esdevé un producte de consum immediat.

T. M. - Ara hi ha pel·lícules espanyoles que estan en uns índex de recaptació i públic mai vistos. *Airbag*, *Torrente*, etc.

R. G. - *Airbag* i *Torrente*, són l'equivalent al cinema dels anys setanta o a *No desearás al vecino del quinto*, un poc anterior, el llandisme, etc. Hi ha una subcultura de la vulgaritat. És un cinema amb una imatge poderosa, per exemple a *El dia de la Bestia*, hàbil, però no és un cinema de risc, sinó oportunista. No s'ha de confondre el valor comercial d'aquestes pel·lícules amb el valor estètic. Santiago Segura ha cultivat la seva imatge a la televisió i ha jugat bastant a fons amb el tema de la grolleria. Aquest tipus de cinema pel públic jove és estimulants. Juanma Bajo Ulloa va fer,



“Airbag i Torrente, són l'equivalent al cinema dels anys setanta o a No desearás al vecino del quinto, un poc anterior, el landisme, etc.”

anteriorment, una cosa interessant, es movia en el tenebrisme i ara, amb *Airbag*, ha fet una cosa per guanyar diners. Endemés, hi ha autors com Julio Medem, innovadors, Iciar Bollain, o Amenábar que són interessants. *Tesis* d'Amenábar em va semblar molt interessant i *Abre los ojos* també, encara que menys.

T. M. - I d'Almodóvar què?

R. G. - Almodóvar marca la inflexió de la nova generació del postfranquisme. Almodóvar fa un cinema internacional, ha creat un món personal, fidel a la cultura del nostre país, on hi ha esperpent, melodrama, fulletó, etc.

T. M. - Com valora el cinema de Tarantino?

R. G. - *Pulp Fiction* vaig trobar que estava bastant ben feta, també estava bé *Reservoir Dogs*. A mi m'ha agradat més, per exemple *Fargo* dels germans Cohen, perquè és més sòlida. A *Jackie Brown* Tarantino fa poc tremendisme, que és una de les coses que el caracteritza.

T. M. - Com s'explica també l'èxit de films com *Justino, un asesino de la tercera edad*, *No me hables de los hombres que me pongo atómica*, *Más que amor frenesí*, etc.

R. G. - Existeix el que se'n diu la cultura intersticial. Hi ha una oferta multinacional que va dirigida a aquest tipus de públic, els gais, els adolescents, les drag queens, hi ha un micromercat,

per diferents cultures, fins i tot ja hi ha cadenes temàtiques, la fragmentació és cada vegada més específica, dirigida en aquest mercats, a porno, etc.

T. M. - Quins mecanismes té ara la cultura de masses?

R. G. - La cultura de masses funciona per les modes i la imatge digital, les modes són el que fan funcionar la cultura de masses. La iconosfera està saturada d'imatges i internet és el paradigma d'aquesta cultura. Internet és una gran llibreria desordenada. Una altra cosa, ¿que transportaran els 600 cabals digitals que es podran veure? El que farà aquest sistema és crear una major dependència del sistema dels EUA. Prima la quantitat sobre la qualitat, és una cultura basada en la quantitat.

T. M. - I la “tele-escombraria”?

R. G. - “Mississipi”, “Pelicano”, són productes de consum volàtils. La televisió és pur entreteniment. A aquests programes es donen passions en directe, es donen passions autèntiques i això ha fet que hi hagi hagut una davallada dels colobrots, que donen passions i conflictes inventats, encara que tinguin una base real.

T. M. - A TV3 es mantenen bé els colobrots.

R. G. - Perquè es tracta d'un fenomen local que ha generat una complicitat amb el públic.

T. M. - Però no totes les pel·lícules són purament comercials.

R. G. - Hi ha gent que també va a veure un altre tipus de cinema, per exemple de Medem, aquest tipus de cinema es mantén perquè hi ha una estructura econòmica de compensació. Ara hi ha els grans complexos d'oci, que són la derivació d'aquesta estructura econòmica de compensació, és el repartiment del risc, al costat del cinema hi ha el supermercat i aquests complexos estan destinats a l'oci familiar. La macroprovíncia de la cultura de masses és tan megacèntrica que el problema és discriminar, passar indemne entre una massa de material de desferrea.

T. M. - Ara no es fan produccions, com en els anys seixanta, que combinaven la comercialitat amb la qualitat, em referesc al cinema de David Lean, per exemple, superproduccions de qualitat.

R. G. - Cada vegada se separa més el cinema comercial del d'autor. L'abisme és cada vegada més gran entre el cinema d'autor i el cinema escombraria. Es fan subproductes escombraria, en vídeo, pel mercat videogràfic i que es passen a les tres de la matinada a la televisió. Això respon a una estratègia de producció i van dirigides a una franja molt rendible. Es fan produccions per hores de baixa audiència, molt barates, tot està pensat per aquest tipus d'explotació, la narració té un ritme que permeti posar la publicitat. Tot dirigit a diferents subcultures, gore, etc. ❖

